

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-549 21 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2536(3) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-549 23 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3037

2025 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2025 m. kovo 19 d. sprendimo Nr. SV-S-115 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 5 ir 6 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 21 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2536(3) (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) siekiui – pakeisti socialinio draudimo senatvės pensijos, paskirtos iki socialinio draudimo senatvės pensijos amžiaus (toliau – išankstinė senatvės pensija), apskaičiavimo tvarką, kai paskirtos išankstinės senatvės pensijos mokėjimas sustabdomas ir vėliau atnaujinamas, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą Nr. 1, atsižvelgiant į toliau pateiktas pastabas ir pasiūlymus:

1.1. Įstatymo projekto Nr. 1 1 straipsnyje siūlomos Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo (toliau – Pensijų įstatymas) 21 straipsnio 3 dalies nuostatos formuluotė „Po išankstinės senatvės pensijos sustabdymo atnaujinus šios pensijos mokėjimą, dydis, kuriuo mažinamos pensijos bendroji ir individualioji dalys, perskaičiuojamas šio įstatymo 22 straipsnyje nustatyta tvarka“ yra ydinga, nes numato perskaičiavimą tik po to, kai išankstinės senatvės pensijos mokėjimas jau yra atnaujintas, be to, teikiama nuoroda į Pensijų įstatymo 22 straipsnį, reguliuojantį išankstinės senatvės pensijos apskaičiavimą ją skiriant, todėl, nustačius Įstatymo projekto Nr. 1 1 straipsnyje siūlomą teisinį reguliavimą, jo taikymas praktikoje keltų neaiškumų ir nebūtų užtikrintas teisingas išankstinės senatvės pensijos apskaičiavimas.

1.2. Pensijų įstatymo 22 straipsnis nustato skiriamos išankstinės senatvės pensijos apskaičiavimo tvarką, įskaitant išankstinę senatvės pensiją sudarančių bendrosios ir individualiosios dalių mažinimą dydžiu, kurį nustatant įvertinamas laikotarpis iki senatvės pensijos amžiaus sukakties. Todėl Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnyje siūloma Pensijų įstatymo 22 straipsnio 3 punkto formuluotė, pagal kurią nustatant šį dydį vertinamas mėnesių, kuriais mokama išankstinė pensija, skaičius, būtų taikoma ne tik atnaujinant jau paskirtos išankstinės senatvės pensijos mokėjimą, bet ir tada, kai ji apskaičiuojama pirmą kartą skiriant. Toks siūlomas teisinis reguliavimas, pagal kurį reikėtų apskaičiuoti, kiek mėnesių bus faktiškai

mokama išankstinė senatvės pensija, neįgyvendinamas: asmuo gali bet kada pats kreiptis dėl išankstinės senatvės pensijos sustabdymo arba jos mokėjimas gali būti sustabdytas, nes asmuo pradėjo dirbti. Pažymėtina, kad Pensijų įstatymo 22 straipsnio 3 punkte nustatytas procentinis išankstinės senatvės pensijos mažinimas, nes asmuo pasirinko ją gauti anksčiau, nei sukako senatvės pensijos amžių, todėl mažinama turi būti atsižvelgiant į tai, kiek mėnesių liko iki senatvės pensijos amžiaus, o ne į tai, kiek mėnesių ši pensija mokama.

1.3. Atsižvelgiant į šio nutarimo 1.1 ir 1.2 papunkčiuose nurodytus argumentus, siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto Nr. 1 1 ir 2 straipsniuose išdėstytų Pensijų įstatymo 21 straipsnio 3 dalies ir 22 straipsnio pakeitimų, bet pakeisti Pensijų įstatymo 21 straipsnio 2 dalį, nustatančią bendrąsias išankstinės senatvės pensijos, kurios mokėjimas buvo sustabdytas, atnaujinimo nuostatas. Kartu siūlytina atsisakyti Pensijų įstatymo 21 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyto neaktualaus reguliavimo dėl išankstinių senatvės pensijų, kurios paskirtos iki 2018 m. sausio 1 d. ir kurių mokėjimas jau yra pasibaigęs, mokėjimo atnaujinimo. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Įstatymo projekto Nr. 1 1 straipsnį išdėstyti taip:

„1 straipsnis. 21 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 21 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„21 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymas, naujo dydžio apskaičiavimas ir mokėjimo atnaujinimas

1. Paskirtos išankstinės senatvės pensijos mokėjimas sustabdomas ir ji nemokama, jeigu jos gavėjas neatitinka šio įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 3 ir (ar) 4 punktuose nustatytų sąlygų arba asmuo pateikia prašymą sustabdyti išankstinės senatvės pensijos mokėjimą.

2. Jeigu išankstinės senatvės pensijos mokėjimas buvo sustabdytas pagal šio straipsnio 1 dalį, asmens prašymu išankstinės senatvės pensijos mokėjimas gali būti atnaujintas nuo mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį asmuo kreipėsi dėl šios pensijos mokėjimo atnaujinimo, pirmos dienos, jei kreipimosi dėl išankstinės senatvės pensijos mokėjimo atnaujinimo dieną asmuo atitinka sąlygas išankstinei senatvės pensijai gauti. Asmeniui pateikus prašymą atnaujinti išankstinės senatvės pensijos mokėjimą, išankstinės senatvės pensijos bendroji ir individualioji dalys mažinamos dydžiu, kurį sudaro šių dalių 0,32 procento, padauginto iš visų mėnesių, kuriais išankstinė senatvės pensija buvo mokėta, ir mėnesių, likusių nuo išankstinės senatvės pensijos atnaujinimo mėnesio iki senatvės pensijos amžiaus sukakties, skaičiaus.

3. Jeigu išankstinės senatvės pensijos sustabdymo laikotarpiu asmuo įgijo papildomo stažo ir apskaitos vienetų, atnaujinus šios pensijos mokėjimą pagal šio straipsnio 2 dalį, pensijos dydis naujinamas šio įstatymo 19 straipsnyje nustatyta tvarka.“

1.4. Siūlytina tikslinti Įstatymo projekto Nr. 1 3 straipsnyje pateiktas baigiamąsias nuostatas: atsisakyti Įstatymo projekto Nr. 1 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, nes Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomą teisinį reguliavimą įgyvendinančių teisės aktų priimti nėra poreikio, o pagal naujo reguliavimo nuostatas perskaičiuotų išankstinių senatvės pensijų dydžių skirtumo išmokėjimo tvarką siūlytina nustatyti Įstatymo projektu Nr. 1. Taip pat siūlytina tikslinti Įstatymo projekto Nr. 1 3 straipsnio 4 dalyje nustatytą subjektų, kuriems būtų taikomas siūlomas teisinis reguliavimas, ratą – nurodyti tik išankstinių senatvės pensijų, kurių mokėjimas dar nėra

pasibaigęs, gavėjus, taip pat aptarti naujo reguliavimo taikymą našlaičių pensijų, kurių dydis apskaičiuojamas pagal mirusiojo gautos ir buvusios sustabdytos išankstinės senatvės pensijos dydį, gavėjams. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina tobulinti Įstatymo projekto Nr. 1 įsigaliojimo ir taikymo nuostatas ir jas išdėstyti taip:

„2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir taikymas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2026 m. sausio 1 d.

2. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritoriniai skyriai (toliau – teritoriniai skyriai) asmenims pagal Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymą iki socialinio draudimo senatvės pensijos amžiaus paskirtų socialinio draudimo senatvės pensijų (toliau – išankstinė senatvės pensija), kurių mokėjimas 2026 m. sausio 1 d. nepasibaigęs, tačiau iki 2025 m. gruodžio 31 d. buvo sustabdytas ir atnaujintas vadovaujantis Socialinio draudimo pensijų įstatymo 21 straipsniu, dydžius ne vėliau kaip iki 2026 m. birželio 30 d. perskaičiuoja pagal šį įstatymą ir iki 2026 m. gruodžio 31 d. išmoka nuo 2026 m. sausio 1 d. susidariusį pagal šį įstatymą apskaičiuotos išankstinės senatvės pensijos ir mokėtos išankstinės senatvės pensijos dydžių skirtumą.

3. Tais atvejais, kai asmuo, kuriam paskirtos išankstinės senatvės pensijos mokėjimas iki 2025 m. gruodžio 31 d. buvo sustabdytas ir atnaujintas vadovaujantis Socialinio draudimo pensijų įstatymo 21 straipsniu, yra miręs ir jo vaikams (įvaikiams), vadovaujantis Socialinio draudimo pensijų įstatymo 39 straipsnio 1 dalies 1 punktu, paskirta socialinio draudimo našlaičių pensija, paskirtą socialinio draudimo našlaičių pensiją teritoriniai skyriai perskaičiuoja atsižvelgdami į išankstinės senatvės pensijos, perskaičiuotos pagal šio straipsnio 2 dalį, dydį ir nuo 2026 m. sausio 1 d. susidariusį socialinio draudimo našlaičių pensijų skirtumą išmoka iki 2026 m. gruodžio 31 d.“

2. Atkreipti Seimo dėmesį į tai, kad, įgyvendinant Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomą teisinį reguliavimą, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2026 m. papildomai reikėtų apie 1,7 mln. eurų (iš šių lėšų kiek daugiau nei pusė turėtų būti numatyta Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete, o likusi dalis – valstybės biudžete) išankstinėms senatvės pensijoms, perskaičiuotoms atsižvelgiant į jų stabdymo laikotarpius, buvusius iki 2025 m. gruodžio 31 d., mokėti. Nėra galimybių apskaičiuoti papildomų lėšų, skirtų susidariusiam socialinio draudimo našlaičių pensijų skirtumui mokėti, poreikį, taip pat lėšų, skirtų perskaičiuotoms išankstinėms senatvės pensijoms, sustabdytoms ir atnaujintoms po 2026 m. sausio 1 d., mokėti, nes nežinoma, kiek tokių atvejų praktikoje bus ir kuriam laikotarpiui išankstinės senatvės pensijos bus sustabdomos. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomam teisiniui reguliavimui įgyvendinti reikia papildomų valstybės biudžeto ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų, siūlytina nustatyti, kad priimtas įstatymas įsigalioja 2026 m. sausio 1 d., ir Seime Įstatymo projektą Nr. 1 svarstyti kartu su Lietuvos Respublikos 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų 2026 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektais.

3. Pritarti Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3037 (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) tikslui, tačiau pasiūlyti Seimui Įstatymo projekto Nr. 2 nesvarstyti dėl toliau nurodytos priežasties.

Siekdama užtikrinti darnų socialinio draudimo pensijų sistemos tobulinimą, kuris, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte įtvirtintu teisėkūros efektyvumo principu, reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, gali būti įgyvendintas tik kompleksiskai sprendžiant socialinio draudimo pensijų sistemos problemas ir įgyvendinant Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. XV-54 „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 153 punkto nuostatą, pagal kurią numatoma sukurti vyresnio amžiaus žmonių apsaugos darbo rinkoje sistemą, kaip alternatyvą išankstinėms senatvės pensijoms, ir ištaisyti dabartinės išankstinių senatvės pensijų sistemos trūkumus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė planuoja 2027 m. II ketvirtį pateikti Seimui svarstyti Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 pakeitimo įstatymo projektą, apimančį pasiūlymus dėl socialinio draudimo pensijų apskaičiavimo ir dydžių nustatymo tvarkos tobulinimo.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras